

Rom-guide.dk er Danmarks store internetportal til Rom. Her kan du finde hoteller, lejligheder og andre overnatnings-tilbud, omtale af byens seværdigheder og mange praktiske oplysninger til brug for den kommende rejse.

Rundvisning i Forum Romanum

1. Colosseum.

Dette er Roms største amfiteater. Det blev bestilt af kejser Vespasian i år 72 e. Kr. men stod dog først færdig under kejser Titus, der indviede det med en stor fest, der varede i 100 dage. Colosseum er opført i det sumpede område syd for kejser Neros palads - det såkaldte Domus Aurea, hvor området tidligere havde udgjort en sø til dette gigantiske palads.

I denne kæmpemæssige bygning kunne op til 55.000 tilskuere følge de drabelige slag mellem vilde dyr, slaver og gladiatorer.

Under selve arenaen var der gange og rum, hvor aktørerne ventede på deres skæbne. Forestillingerne, der kunne strække sig over flere dage, startede typisk med dyr, der udførte cirkusnumre og sluttede med gladiatorkampene, der først var tilendebragt, når den ene var død.

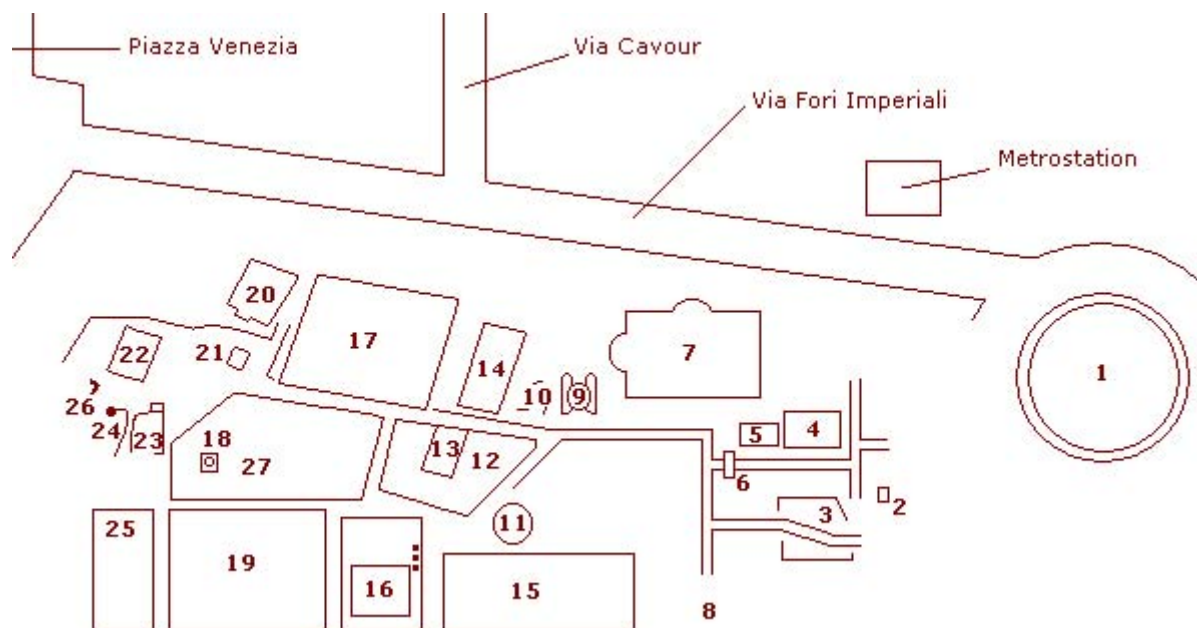
Den dræbte blev slæbt væk af tjenere udklædt som "Charon" (dødsrigets færgemand), som også ryddede op og gjorde klar til den næste kamp.

En hårdt såret gladiator, der var ukampdygtig kunne overlade sin skæbne til publikum, og deres reaktion på hans kamp var afgørende for, om kejseren vendte tomten op eller ned!

Colosseum har været overdækket af en enorm markise - en såkaldt Velarium, der var fastgjort til pæle i den øverste etage og derfra hejst i stilling med reb. Et mageløst ingeniørarbejde på knapt 50.000 kvadratmeter.

Kort over Forum Romanum

1. Colosseum	15. Vestalindernes hus
2. Konstantins bue	16. Castor og Pollux-templet
3. Ruiner af bade	17. Basilika Emilia
4. Venus og Rom-templet	18. Focas- søjlen
5. Santa Francesca Romana og Antiquarium Forense	19. Basilika Julia
6. Titus-buen	20. Curia
7. Konstantins basilika	21. Santi Luca e Martina
8. Til Monte Palatino	22. Septimus Severus-buen
9. Romulus' tempel og Santi Cosma e Damiano	23. Rostra
10. Dødeby	24. Dii Consentes søjlegang
11. Vesta-templet	25. Saturntemplet
12. Regia	26. Vespasians tempel
13. Julius Cæsars tempel	27. Lapis Niger.
14. Antonius Faustinas tempel og San Lorenzo in Miranda	

2. Konstantins bue.

Ligger lige udenfor Colosseum ved indgangen til selve Foro Romano.

Konstantin lod sin bue opføre i år 315 e.Kr. for at fejre sin sejr nogle år tidligere over sin medkejser Maxentius, som han hævdede at have vundet over med Kristi hjælp.

Uagtet denne påstand er der ingen kristelige symboler at spore på buen, hvor det meste af udsmykningen er hentet fra tidligere monumenter.

Man ser statuer af daciske fanger og relieffer af Marcus Aurelius, der uddeler brød til de fattige, og inde i selve buen er Trajans sejr over dracierne vist.

3. Ruiner af gamle romerske bade.

Efter Konstantins bue her på Via Sacra - lige inden man kommer til Titusbuen - finder man inde på venstre hånd nogle ruiner af gamle romerske bade. Disse bade var stedet for romernes kæreste tidsfordriv og det ideale sted for virkeliggørelsen af "mens sana in corpore sana" – en sund sjæl i et sundt legeme, selvom romerne slet ikke, som i vore dage, betragtede fysisk aktivitet og et sundt liv som to sammenhængende størrelser.

4. Venus og Rom templet.

På højre hånd ser vi højt hævet Venus og Rom-templet, der er det største af templerne i Foro Romano - eller i Rom for den sags skyld. Det blev bygget af Kejser Hadrian i år 135 e. Kr. og viet til Roma som byens personifikat og til Venus, fordi hun var mor til Ænenas, som igen var far til Romulus og Remus.

Templet brændte i 283 og blev genopført af Maxentius i 307. Det var i brug også efter at kristendommen var indført som officiel religion og stod helt frem til 625, hvor kejser Honorius I rev det ned og genbrugte (stjal) bronze-tagpladerne til den første Peters-kirke, Konstantins Basilika.

Templet står præcist der, hvor Neros gyldne hus havde sin have. Arkitekten bag templet var Apollodorus, der blev henrettet af kejseren, da de siddende statuer i nicherne var for store. Havde disse statuer forsøgt at rejse sig, ville de have stået hovederne mod loftet, og sådan noget sjusk kunne kejser Hadrian

naturligvis ikke leve med, så det kostede den stakkels arkitekt livet. Ja, man levede livet farligt, hvis man omgik datidens kejsere.

5. Santa Francesca Romana.

Lige efter Venus og Rom-templet ligger Santa Francesca Romana.

Santa Francesca var en ganske almindelig kvinde fra Trastevere, der i det 15. årh. stiftede et selskab for gudfrygtige kvinder, der skulle hjælpe fattige og syge. Hun er siden blevet de motorkørendes helgen, hvilket er årsagen til, at man foran kirken hvert år den 9. marts kan se et inferno af biler - fromme romerske taxi-chauffører og andet godtfolk - der møder op for at få den årlige velsignelse af deres køretøjer som en ekstra sikkerhed mod buler og skrammer i den romerske trafik. Oprindeligt hed kirken Santa Maria Nova men skiftede navn til Santa Francesca Romana, da bilejernes skytshelgen blev kanoniseret i 1608. En legende fortæller om en troldmand ved navn Simon Magus, der for at vise sin magt overfor apostlene Peter og Paulus, svævede hen over Foro Romano. Apostlene faldt på knæ og bad Gud vise, hvem der bestemte. Det resulterede i, at troldmanden faldt død til jorden.

I kirken kan man se mærker efter de to apostles knæ.

En anden sten ved nedgangen til krypten markerer, hvor Peter og Paulus' bøn gik i opfyldelse og Simon Magus faldt til jorden.

Den hellige Francesca ligger begravet i krypten, hvor der er et tidligt arbejde af Bernini, og i sakristiet opbevares et stort maleri af Maria med barnet.

Det anses for at være ét af de ældste kristne malerier overhovedet (6. årh.). Med omtalen af Santa Francesca Romana skal også lige nævnes Antiquarium Forense, der er det tidligere kloster til Santa Francesca Romana og indeholder gravurner helt tilbage fra jernalderen, grave og andre antikke ting og sager udgravet fra Foro Romano's kloakker. Bemærk den lille frise til venstre for indgangen.

6. Titus-buen.

Så går vi under Titus-buen, der blev opført af kejser Domitian i år 81 e. Kr. til ære for hans bror Titus og faderen Vespasians sejr i Judæa.

Reliefferne vidner om den triumferende procession af romerske soldater, der bærer bytte hjem fra templet i Jerusalem i år 70 e. Kr., da romerne vendte tilbage efter nogle års sejrige togter, hvor man gjorde en ende på jødernes oprør mod de romerske embedsmænds hensynsløse udnyttelse.

Reliefferne er meget eroderede, men det er dog muligt at se krigsbyttet i form af altre, trompeter og syvarmede lysestager. Relieffet fremstiller hjemtagelsen af to af de største helligdomme og kostbarheder fra det jødiske tempel i Jerusalem: Salomons alter og Den syvarmede Lysestage", et tab siden begravet af alle rettroende jøder. Den hellige ark forsvandt også ved samme lejlighed, men dens skæbne er ukendt for alle undtagen Indiana Jones.

7. Konstans basilika (8 indgang til Monte Palatino).

Går man til venstre efter Titus-buen finder man vejen til Monte Palatino (8), men vi fortsætter til højre for at komme til Konstantins basilika, der var Foro Romano's største bygning.

Den blev påbegyndt i det 4. årh. af kejser Maxentius og færdigbygget af kejser Konstantin, da han efter slaget ved den milviske bro afsatte Maxentius i år 312 e. Kr.

Denne kæmpe basilika dækkede et areal på 100 x 65 meter, hvoraf man i dag alene kan se de tre store tøndehvælvinger med kassettelofter. Indtil det 7. årh. havde bygningen et tag af forgyldte tagsten, som blev nedtaget og genanvendt på den tidligere Peters-kirke, ligesom Michelangelo gjorde intense studier af basilikaen, inden han tegnede de oprindelige tegninger til Peters-kirkens kuppel.

Også en af basilikaens søjler, der holdt taget fandt en ny plads og kan i dag ses på Piazza Santa Maria Maggiore.

Endelig fandt man i den vestlige apsis i 1483 fragmenterne af den kolossalstatue af Konstantin, der i dag er udstillet i gården til Palazzo dei Conservatori.

9. Romulus tempel.

Det næste vi kommer til på højre hånd er lidt af et mysterium, for vi ved med sikkerhed, at Romulus tempel hverken er viet til Rom's grundlægger eller Maxentius søn, men hvem det så er viet til, ved vi faktisk ikke.

Man skal bemærke de tunge grønne bronzedøre, for det er de oprindelige døre til det lille runde tempel med det ligeså runde tag.

Tænk, at man har noget så velbevaret fra 4. århundrede, der blot henstår ude i alt slags vejr.

Dette viser, hvor rig Rom er på den slags ting. Havde det været i Danmark, var noget tilsvarende sikret på helt anden vis.

Romulus tempel har siden det 6. århundrede dannet vestibule til kirken Santi Cosma e Damiano.

9. Santi Cosma e Damiano.

I virkeligheden kunne man drage endnu en antik bygning ind i omtalen af Romulus tempel, da Santi Cosma e Damiano i virkeligheden ligger i en af salene i Vespasians Fredsforum.

Santi Cosma e Damiano er en utrolig flot kirke, der byder på en smuk byzantinsk mosaik i apsis, hvor man kan se Jesus på en baggrund af orange farvede skyer. Indgangen til Santi Cosma e Damiano finder man imidlertid ikke på Foro Romano, men ude på selve Via dei Fori Imperiali, hvor man også kan nyde den lille gårdhave med det smukke springvand og den netop nyanlagte flotte gårdspladsbelægning mellem de sarte rosa facader. Udover selve kirken, hvortil der er fri adgang, kan man også mod entre besøge krypten dagligt mellem kl. 7,00 - 13,00 og kl. 15,00 - 19,00

10. Dødeby.

Til venstre for Romulus tempel gjorde man i 1902 et meget spændende fund. Her har der nemlig ligget en såkaldt dødeby fra den tidlige jernalder.

Der er ikke meget at se på selve stedet, da de spændende fund, bl.a. flere særdeles velbevarede gravurner, er flyttet til Antiquarium.

11. Vesta templet.

Modsat Romulus tempel finder vi Vesta-templet.

I oldtidens Rom var der en nonneorden under gudinden Vestas beskyttelse. Som Vestalinder optog man kun unge piger fra de allerfineste familier.

De unge pigers opgave var at våge over den hellige ild, der brændte på gudindens alter i Vestatemplet. Vestalinderne havde ret til at deltage i de mange offentlige fester, der blev afholdt i Rom på den tid, men de skulle leve deres liv som jomfruer. Og skam få den, der glemte sit kyskhedsløfte, for hun blev levende begravet. Under en af disse store fester blev en smuk ung Vestalinde budt ind i kejser Neros private gemakker, og med viden om kejserens rygte, var ingen i tvivl om, hvad der skete mellem kejseren og den unge Vestalinde.

Og der ventede hende nu en forfærdelig udgang på livet. Den offentlige mening reagerede dog så kraftigt, at præsterne afsagde en "salomonisk" dom: Da kejseren var "Pontifex Maximus" (den romerske kirkes overhoved), måtte han betegnes som finere end almindelige dødelige, og hans handlinger måtte derfor bedømmes efter andre regler. Det hele blev således dysset ned, og den unge Vestalinde fik lov til at leve.

Mellem Roma Termini (hovedbanegården) og S. Maria degli Angeli findes det område, hvor flere Vestalinder blev levende begravet (det nuværende Piazza dell' Indipienza), når de havde besudlet deres pandebånd.

Måske er det kun en legende, at Rea Silvia – moderen til Romulus og Remus – måtte lide denne frygtelige død. Men fra Livius ved vi, at to Vestalinder Opimia og Floronia, i året 217 f.kr. blev begravet på Campus Sceleratus, og romerske historikere har registreret navne på i alt 12 Vestalinder, der er begravet her uden for byens mure.

Vestalinderne, der blev optaget i ordenen i 8 – 10 års alderen, skulle tjene i 30 år, hvorefter de kunne træde ud af tjenesten og eventuelt indgå ægteskab. Vesta var ildens (arnestedets) gudinde. Ilden i Vestatemplet symboliserede Statens beståen og gik ilden ud var det lig statens undergang.

Ifølge romersk religion var det Aeneas, der havde bragt den evige ild til Rom fra Troja. Det inderste af templet var et Adytum (hemmeligt rum). Her brændte ilden, og kun Vestalinderne og Pontifex Maximus havde adgang dertil.

12. Regia.

Tilbage på ruten gennem Foro Romano er næste stop ruinerne af Regia, som det man kan kalde en romersk kontor-bygning på Foro Romano. Det var i Regia at Pontifex Maximus, der var ypperstepræst i det gamle Rom, havde sit kontor.

13. Cæsars tempel.

Ved siden af Regia finder man Cæsars tempel - eller snarere resterne heraf, for der er ikke meget tilbage af templet, der blev indviet til "Divus Julius" (den guddommelige Julius Cæsar) af hans adoptiv søn Augustus i år 29 f.Kr..

På Antiquarium opbevares en billedfrise og nogle andre fund fra templet.

Templet, der havde en stor podium-terasse og hvis tag blev båret af søjler, var dekoreret med båndspidser fra både, som Augustus havde erobret fra Antonius (en af Cæsars mordere) og Cleopatra i søslaget ved Actium i år 31. f. Kr.. Templet blev opført netop på det sted, hvor Cæsar blev brændt efter mordet på ham d. 15. marts år 44 f. Kr.

Måske for at understrege sin families legitimitet og kontinuitet holdt kejser Tiberius begravelsestalen over sin far netop her, inden han blev stedt til hvile i sit runde Augustus mausoleum, men det er jo en helt anden sag.

14. Antonius og Faustinas tempel.

Så kommer vi til endnu en dobbelt-seværdighed, for ligesom Romulus tempel og Santi Cosma e Damiano er Antonius og Faustinas tempel også både et antikt tempel og en senere kirke.

Det er nemlig sådan, at Antoninus og Faustinas tempel nærmest hænger sammen med kirken San Lorenzo in Miranda, og det er da også lidt af et besynderligt syn at se denne barokfacade, der toner frem over forhallen til det antikke tempel.

Templet er oprindeligt indviet af kejser Antoninus Pius i år 141 e. Kr. til hans elskede hustru Faustina, men da kejseren selv døde, blev det også viet til ham. Da man mente, at San Lorenzo var blevet dødsdømt netop på dette sted, blev templet i det 11. århundrede omdannet til kirken San Lorenzo in Miranda. Den oprindelige kirke er der ikke mange spor af, og den kirke, man kan se i dag, er fra det 17. århundrede.

15. Vestalindernes hus.

Nu går vi lidt tilbage og forbi Vesta-templet for at kikke lidt nærmere på Vestalindernes hus, selvom der ikke er meget tilbage af dette store hus, der engang har rummet hele 50 værelser, og hvor de unge piger tog bolig, når de var blevet optaget i ordenen og havde aflagt deres løfte.

Ved kanten af det område hvor vestalindernes hus lå kan man se en række statuer af disse unge piger. Statuerne har dog taget en del skade af tidens tand. De mest velbevarede statuer af vestalinderne finder man på Museo Nazionale Romano.

Prøv at finde den piedestal hvor skriften er fjernet, for den vidner om en vestalinde, der har begået noget vanærende og derfor er ramt af det såkaldte Damnatio Memoriae, hvilket vi har en speciel side om på hovedsiden over seværdigheder på Foro Romano. Der er i dette tilfælde tale om en ung vestalinde ved navn Claudia, der forrådte ordenen - eller kulten, om man vil, ved at konvertere til kristendommen. Vestalinderne var medlemmer af en slags nonneorden under gudinden Vestas beskyttelse.

Som Vestalinder optog man kun unge piger fra de allerfineste familier. De unge pigers opgave var at våge over den hellige ild, der brændte på gudindens alter i Vestatemplet. Vestalinderne havde ret til at deltage i de mange offentlige fester, der blev afholdt i Rom på den tid, men de skulle leve deres liv som jomfruer. Og gjorde de ikke det, blev de levende begravet. Mellem Roma Termini (hovedbanegården) og S. Maria degli Angeli findes det område, hvor flere Vestalinder blev levende begravet (det nuværende Piazza dell' Indipienza), når de havde besudlet deres pandebånd.

Måske er det kun en legende, at Rea Silvia – moderen til Romulus og Remus – måtte lide denne frygtelige død. Men fra Livius ved vi, at to Vestalinder Opimia og Flornia i året 217 f.kr. blev begravet på Campus Sceleratus, og romerske historikere har registreret navne på i alt 12 Vestalinder, der er begravet her uden for byens mure.

Vestalinderne, der blev optaget i ordenen i 8 – 10 års alderen, skulle tjene i 30 år, hvorefter de kunne træde ud af tjenesten og eventuelt indgå ægteskab. Der var 6 vestalinder, der alle blev udvalgt af Pontifex Maximus.

Den 30-årige periode fordelte sig således, 10 år som novice, hvor man lærte de forskellige ritualer og pligter, 10 år hvor man udførte dem, og 10 år hvor man underviste de nye novicer. Den ældste Vestalinde blev kaldt Vestalis Maxima (Den højeste Vestalinde) eller Virgo Maxima (Den højeste Jomfru).

Hvis en vestalinde blev gjort ansvarlig for, at ilden var gået ud, blev hun straffet med piskning af Pontifex Maximus, hvorefter det var hans opgave at genskabe ilden ved hjælp af 2 træstykker fra et såkaldt Arbor Felix (lykke-træ). Ud over deres pligter i Vestatemplet, deltog Vestalinderne ved alle andre religiøse ceremonier, såsom indvielse af templer og de vogtede over alle testamenter, inkl. kejserens, og traktater mellem Rom og andre stater.

Desuden havde de den unikke ret til at gå imellem stridende parter eller at gå i forbøn for en dømt person, hvorefter man normalt fulgte vestalindens ønske. Havde en vestalinde brudt sit kyskhedsløfte, blev hun ikke bare begravet alene. Den mand hun havde brudt løftet sammen med blev pisket ihjel på Forum ved en offentlig henrettelse.

16. Templet for Castor og Pollux.

Til højre for de stakkels pigers hjem finder vi Templet for Castor og Pollux, der, som så mange andre på Foro Romano, er blevet ombygget nogle gange - senest under kejser Tiberius efter en brand i år 12 f. Kr. I mange år blev det stedet hvor byens mål og vægt-myndigheder holdt til, men det har også huset en række bankvirksomheder.

Oprindeligt er templet opført til ære for Castor og Pollux, to tvillinger, der var rytternes beskyttere.

Under slaget i år 406 f. Kr. mod de afsatte tarquiner-konger lovede Rom's diktator Postumius at bygge dette tempel, hvis romerne sejrede.

Legenden fortæller, at de to tvillinger viste sig på slagmarken og hjalp romerne, så det er vel naturligt, at de måtte have et tempel på Foro Romano.

De tre slanke korintiske søjler, der er resterne af templet for Castor og Pollux vidner om den storhed, der har hersket på Foro Romano og er vel også en af de smukkeste seværdigheder.

17. Basilika Emilia.

Tilbage på hovedgaden i Foro Romano kommer vi til Basilika Emilia, der er bygget under republikken af konsulerne Marcus Emilius Lepidus og Marcus Fulvius i år 173 f. Kr..

Oprindeligt har det fremstået som en rektangulær sal med en søjlegang med marmorgulv. Basilikaerne i det gamle Rom blev ikke opført med noget religiøst formål, som man ellers forbinder det med en basilika. Det var her politikere, pengeudlånere og forretningsfolk holdt til, og det var også her retslige opgør blev afgjort.

Hvis man ser på de stadig bevarede stenblokke i gulvbelægningen, kan man tydeligt se små grønne pletter i marmor'en. Det er spor efter mønter, der er smeltet sammen med bronze fra taget under én eller flere af de brande, der hærgede basilikaen.

18. Focas-søjlen.

Længere fremme på vor vej kommer vi til Focas-søjlen, der er 13,5 meter høj og fra år 608 e. Kr. og er et af de yngste monumenter på Foro Romano.

Det er rejst til ære for Focas og i taknemlighed over, at han forærede Pantheon til paven.

Lige ved siden af søjlen er der et lille grønt, nu indhegnet område med et figentræ, et oliventræ og en vin. De stod der også i antikken (ikke de samme træer naturligvis), var hellige og tilknyttet guden Marsyas.

Figentræet symboliserede kvinden, oliventræet manden, og vinen kærligheden.

I en årrække fandtes de ikke, fordi de blev plyndret af kærestepar og nygifte, der selvfølgelig så en ekstra aktuell symbolik i træerne. De er nu nyplantet og beskyttet af et omgivende hegn.

19. Basilika Julia.

Igen lidt udenfor ruten -mellem Saturn-templet og templet for Castor og Pollus lå Basilika Julia, der blev påbegyndt af Julius Cæsar i år 54 f. Kr. og færdigbygget af hans nevø Augustus.

Netop som basilikaen stod færdig i år 9 f. Kr. blev den hærget af en brand og både Gajus og Lucius var medvirkende til den endelige fuldførelse.

Det er ikke meget, man kan se af basilikaen, da den, som så meget andet på Foro Romano, har været genstand for utallige plyndringer. Så dele af den kan ses andre steder i byen, men det er dog muligt at danne sig et indtryk af denne store basilika, der har målt 18 x 82 meter indvendigt og 49 x 101 meter udvendigt.

Det var i øvrigt i Basilika Julia, at alle civile retssager blev behandlet i Foro Romano. 20. Curia.

I den modsatte ende – men tilbage på ruten igen, finder vi Curia, som umiddelbart ser såre velbevaret ud. Men vogt dig kære læser. Dette er en kopi af det sted, hvor det romerske senat holdt deres møder.

Den oprindelige Curia stod der, hvor Santi Luca e Martina ligger i dag og blev ødelagt efter en brand i år 52 f. Kr., hvorefter Julius Cæsar byggede en ny curia i udkanten af Foro Romano.

Men kopien, der er opført efter model af Diokletians Curia, er bestemt et besøg værd, da den bl.a. byder på 2 vægreliéffer, som Trajan bestilte som udsmykning af Rostra, hvor han selv er afbilledet, på det ene siddende på en trone modtagende en mor med barn, og på det andet hvor han tilintetgør optegnelser over ubetalt skat for at frigøre gode borgere for gæld.

Flink fyr, ham Trajan! Også bronzedørene er en kopi af de originale, der blev fjernet af pave Alexander VII og nu pryder indgangen til S. Giovanni in Laterano.

21. Santi Luca e Martina.

Så er vi nået frem til Santi Luca e Martina, der ligger lige udenfor Curia. Den oprindelige kirke på stedet blev opført i slutningen af det 6. årh. og var dedikeret til det 3. årh. martyr St. Martina.

I 1588 gav pave Sixtus V kirken til Accademia di San Luca, der i tidsrummet 1635 – 1664 ombyggede den under ledelse af Pietro da Cortona, der var leder af Accademia di San Luca.

Kirken blev samtidig rededikeret til akademiets skytspatron.

22. Septimus Severus buen.

Det næste på vor vej er Septimus Severus buen, der ikke sådan er til at overse.

For at fejre Septimius Severus' første 10 år som kejser og for at hylde hans store sejre i Parthien (det nuværende Iran og Irak) og Arabien, rejste man denne triumfbue i år 203 e. Kr.

Oprindeligt indeholdt indskriften på buen også navnene på hans 2 sønner Caracalla og Geta. Men efter Septimius' død myrdede Caracalla sin bror, og fjernede hans navn fra buen. Man kan stadig se de huller, hvor Geta's navn blev hugget ud. Damnatio Memoriae – Mindets fordømmelse I antikken kunne man af det romerske senat idømmes en "Damnatio Memoriae", hvor man blev straffet med "evig glemsel", som om man aldrig havde eksisteret.

Dommen ramte personer, der havde begået forræderi eller på anden vis havde bragt skam over byen, og som dermed havde vanæret deres status som civis romanus (romersk borger). De mest spektakulære domme ramte kejsere efter deres død. Den første kejser der blev dømt var Caligula og, kort efter ham,

kejser Nero. Alle steder hvor deres navn figurerede på dokumenter, inskriptioner og statuer, blev disse destrueret.

Et interessant eksempel på "Damnatio Memoriae" kan ses netop her på Septimius Severus' triumfbue hvor Caracalla blev idømt "evig glemsel".

Det kan ses meget tydeligt på inskriptionen, at den er blevet "doktoreret".

23. Rostra.

Så er vi kommet til Rostra, som min kære ven Peter Kroll på Rom-guiden har givet disse ord med på vejen: "Her har mange latinlærere stået andægtigt og tårevædet af glæde i mindet om, at hér har Cæsar, Cicero og Augustus holdt flammende taler til folket på klassisk og fejlfrit latin. Og mange flere gymnasieelever har stået samme sted og forbandet, at så mange af deres taler har overlevet flere tusind år for at finde deres faste plads som terperi i latinundervisningen".

24. Dii Consentes søjlegang.

Bag latinlærernes Rostra finder vi Dii Consentes søjlegang, som var en bygning, hvis hal indeholdt statuer af de seks han-guder og de seks hunguder.

Disse guder var Jupiter, Juno, Neptun, Minerva, Apollo, Diana, Mars, Venus, Vulcan, Vesta, Mercuri og Ceres.

25. Saturn templet.

Ved siden af Basilika Julia har vi Saturn templet.

Den ruin man ser i dag er fra det 4. årh. e. Kr., men på samme sted stod et tidligere tempel, også for Saturn, der var fra det 5. årh. f. Kr.

Saturn var gudernes konge i en tid, hvor der hverken fandtes krig, kriminalitet eller slaver. Mest på grund af det sidste var han især tiltrækkende for de lavere klasser og specielt for slaverne.

Hvert år mellem den 17. og 23. december fejrede man hans regeringstid med festligheder og ofringer – de såkaldte Saturnalier.

Mens festlighederne stod på var alle retssale og skoler lukkede. Ingen fanger kunne straffes og der kunne ikke erklæres krig.

Der blev også ændret på den sociale orden under festlighederne, således spiste slaverne sammen med deres herre, som i nogle tilfælde endog serverede for dem.

I de private hjem gav man hinanden gaver og spillede forskellige spil i denne tid, som på mange punkter havde traditioner, som kan være bevaret i nogle af vor tids juletraditioner.

26. Vespasians tempel.

Ved siden af Dii Consentes søjlegang ligger resterne af Vespasians tempel, som kan minde os om Vespasian, der var kejser i årene 69 – 79 e. Kr.

Det var med udsigt herfra at Piranesi i det 18. årh. lavede sine raderinger af Forum.

Med ryggen til Saturn-templet og til højre for Focas-søjlen finder vi turens sidste seværdighed.

27. Lapis Niger.

Denne sorte sten er den ældst bevarede del på Forum og stammer fra kongetiden i Rom i det 6. årh. f. Kr..

Stenen har været en del af en flade i sorte marmor-belægningssten, der har dannet grundplanen i et helligt anlæg.

Stedet er omtalt i antikke kilder med indbyrdes modstridende forklaringer på dets anvendelse, men blev først fundet i 1899. Tidligere antog man, at stenen markerede graven for Romulus, den ene af Roms grundlæggere, men i dag mener man, at stedet har været indviet til guden Vulcanus, gud for ild og metal.

Der er sandt for dyden ikke meget at se på stedet, der er overdækket af et lavt halvtag og svært tilgængeligt, oftest helt lukket. Anlægget består af en søjlebase, der sikkert har været fundament for en statue, et alter og en firkantet stele med den ældst kendte inskription på latin.

Stelen er beskadiget og inskriptionen er ikke tydet fuldstændigt, da visse græske bogstaver også har sneget sig ind i teksten, som løber i såkaldt bustrufedon: Fra venstre til højre og i næste linie fra højre til venstre etc. Dog kan hovedparten af teksten tydes som del af en Lex Sacra, en hellig lov, med en advarsel mod ikke at profanere stedet. Små-statuetter, vasefragmenter og andre fund på stedet kan i dag ses på Foro-muséet. En model i fuld størrelse af hele anlægget og en kopi af Lapis Niger stelen med inskriptionen kan ses på Museo Nazionale Romano i Diocletians termer ved Termini.

Turen i Foro Romano er slut, og hvis det står til mig, skal vi nu op ad trapperne til Capitol for at nyde en velfortjent forfriskning på La Terazza Carrarelli, der er restauranten på tagterrassen til Capitol-museet.